

Vendégváros világvárosunk:

Országunk nemzetközi idegenforgalmában Budapest nemcsak természeti szépségei, fekvése következtében tölt be központi szerepet, hanem ehhez nagymértékben hozzájárul, hogy a főváros országunk közlekedési, gazdasági és kulturális központja, e mellett egyetlen — nemzetközi mértékkel mért — világvárosunk.

Budapest idegenforgalmi vonzereje nem újkeletű: az 1894-ben, a Székesfővárosi Statisztikai Hivatal által kiadott első hivatalos évkönyv tanúsága szerint, a budapesti szállodákban 1885-ben — 68 ezer belföldi vendég mellett — 35 ezer külföldi vendég tartózkodását jegyezték fel. A fejlődés ebben az időben még igen szerény volt, kilenc év múlva is csak 39 ezer külföldi vendégről adott számot a statisztika. Az I. Világháború végét követő évtizedekben már a főváros idegenforgalmi adatai is tükrözik az iparosodó ország fejlődését: 1927-ben Budapest szállodáiban és panzióiban 60 ezer, 1937-ben pedig már 150 ezer külföldi vendég szállt meg.

A külföldi vendégek száma és tartózkodási ideje még 1960-ban sem ér-

te utól a II. Világháború előtt: 131 ezer külföldi 480 ezer vendégéjszakát töltött a főváros szállodáiban és szálloda jellegű szálláshelyein, jelezve azt az ismert tény, hogy országunk a nemzetközi idegenforgalomnak az 1960-as évek elején megindult világméretű fejlődésébe csak később — az évtized közepén — kapcsolódott be. A fejlődés viszont rohamos volt: 1971-ben félmilliónál több külföldi 1,5 millió éjszakát töltött Budapest szállodáiban; további 300 ezer vendég 900 ezer éjszakát az úgynevezett egyéb kereskedelmi szálláshelyeken (a fizetővendég szobákban, a kempingekben, diákszállókban stb.). Számuk 1978-ra pedig már meghaladta a 830 ezret (szállodákban) 2,1 millió vendégéjszakával és elérte a félmilliót (az egyéb kereskedelmi szálláshelyeken 2 millió éjszakával).

Nem érdektelen megneznünk, hogy fővárosunk szálláshelyi fogadókapa- citással hogy állt a vizsgált időszakban, közelebről, az utóbbi 40 évben: 1937-ben Budapesten 9226, 1960-ban viszont csak 3544 szálloda jellegű férőhely volt. A csökkenés egyrészt annak következménye volt, hogy a háború

alatt szállodáink — mégpedig éppen a legjobban felszereltek — egy része elpusztult (például a Duna-parti szállodasor), más részüket pedig nem szállodai célokra vették igénybe (például a Continental, Esplanade, Wien, Bellewue). 1960-tól 1971 közepéig a férőhelyek száma ugyan megkétszereződött (7534), de még így sem érte el az 1937. évi. Mostanra — majdnem az évtized végére — jutottunk el a 40 évvel ezelőtti kapacitáshoz: 1978 közepén 9357 szállodai férőhelye volt Budapestnek. Ezen túlmenően azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy míg 1937-ben kiegészítő jellegű fogadókapa- citást különböző, úgynevezett vendéghonokban és szanatóriumokban csak 2 ezer férőhellyel tartottak nyilván, addig az előbbieken említett egyéb kereskedelmi szálláshelyek 1971-ben 14 ezer, 1978-ban csaknem 21 ezer vendég egyidejű fogadására voltak alkalmasak.

Első látásra tehát úgy tűnik, hogy a fogadókapa- citás csaknem háromszorosára nőtt a körülbélül 40 évvel ezelőt- tihez képest (igaz, hogy közben a for- galom — a külföldiek által itt töltött

BUDAPEST IDEGENFORGALMÁNAK NÉHÁNY JELLEMZŐ ADATA AZ UTÓBBI ÉVSZÁZADBAN

Év	Vendégek száma			Vendégéjszakák száma			Férőhelyek száma (az év közepén)	Lakosság száma (1000 fő)
	belföldi	külföldi	összesen	belföldi	külföldi	összesen		
	1000 fő			1000 éjszaka				
1885 ^{a)}	68	35	102	—	—	—	—	kb. 460
1894 ^{a)}	88	39	127	—	—	—	—	kb. 660
1927 ^{b)}	200	60	260	463	187	650	—	1443 (1930.)
1937 ^{b)}	128	150	278	390	520	910	9 226	1712 (1941.)
1960 ^{c)}	290	131	421	469	480	949	3 544	—
1960 ^{c)}	332	136	468	595	500	1095	4 371	1805
1971 ^{d)}	172	553	725	285	1474	1759	7 534	1940
1971 ^{d)}	411	852	1263	1996	2371	4367	21 341	—
1978 ^{d)}	142	834	976	232	2136	2368	9 357	2093
1978 ^{d)}	379	1335	1714	2797	4086	6883	30 278	—
1978 1937 %-ában	111	556	351	59	411	260	101	122
1978 1960 %-ában	—	—	—	—	—	—	—	—
c)	49	637	232	49	445	250	264	—
d)	114	982	366	470	817	628	693	116

a) Csak a szállodákban.

b) Szállodákban és panziókban.

Ezeket kívül az ún. vendéghonokban és szanatóriumokban 1937-ben 2069 férőhelyet tartottak nyilván.

c) Szállodákban és egyéb szálloda jellegű kereskedelmi szálláshelyeken (motel, fogadó, turistaház, panzió).

d) Összes kereskedelmi szálláshelyeken.

e) 1937-ben szállodákban és panziókban, 1978-ban szállodákban és egyéb szálloda jellegű kereskedelmi szálláshelyeken.

időt alapul véve — kereken nyolcszorosára volt 1978-ban az 1937. évié) és ez önmagában nézve nem is kevés. Mégis azt kell mondanunk, hogy **Budapest fogadókapa- citása aránytalanul, egészségtelenül alacsony**, amit az alábbiakkal illusztrálhatunk:

Az 1978. évi adatok szerint a külföldi vendégeknek az ország területén kereskedelmi szálláshelyen regisztrált összes tartózkodási idejéből a főváros 37 százalékkal, ezen belül a tőkés országbeliek vendégéjszakáiból 51 százalékkal részesedett. Ezt a forgalmat az országos fogadókapa- citás 16 százalékat képviselő budapesti szálloda és egyéb kereskedelmi szálláshely- hálózat bonyolította le. (Ha csak a szálloda jellegű férőhelyeket számítjuk,

úgy a budapesti forgalom aránya az országosból 52 százalék, a kapacitása 29 százalék.)

A budapesti fogadókapa- citás jelentőségét mutatja, hogy az országot felkereső csaknem 10 millió turista közül az elmúlt évben kereken 3 millió lakott kereskedelmi szálláshelyen, de ezen belül 1,3 millió a fővárosban (Az oroszok 80 százaléka, az amerikaiak 76 százaléka, a franciák 2/3-a, az angolok 60 százaléka, az NSZK-beliek 37 százaléka, az osztrákok 31 százaléka vette igénybe a főváros kereskedelmi szálláshelyeit.)

A budapesti szállodák kapacitáski- használata ma már olyan magas, hogy az a kiszolgálás színvonalának rovására megy és megakadályozza az alap-

vetően szükséges karbantartási, felújítási munkák elvégzését is nem beszélve arról, hogy évek óta rekonstruk- cióra szoruló szállodáink száma egyre magasabb lesz, de nem történik semmi (ebben persze jócskán van szerepe a szükséges pénzeszközök hiányának is, ami — enyhén szólva — rövidlátó gazdálkodásra utal).

A magyar idegenforgalom egyik nagy problémája a nagy szezonális, a néhány hónapra koncentrálódó for- galom. Minthogy a főváros — világvárosi jellegénél, központi gazdasági és kulturális szerepénél fogva — a turisták sokoldalú igényét képes kielégíteni és vonzerői egész évben „élőek”, nyilvánvaló, hogy sokkal egyenletesebb

Budapest

KÜLFÖLDI VENDEGEK BUDAPEST KERESKEDELMI SZÁLLÁSHELYEIN
FOBB PARTNERORSZAGOK SZERINT

Külső ország	B U D A P E S T E N			kereskedelmi szálláshelyen lakott az összes magyarországi tartózkodó (turista) % 1978-ban
	szállodákban 1894-ben	szállodákban és panziókban 1938-ban	összes kereskedelmi szálláshelyeken 1978-ban	
	1 0 0 0 f ő			
Lengyelország	—	5	238	11,3
Német Szövetségi Köztársaság	—	—	149	37,0
Német Demokratikus Köztársaság	6	22	135	14,5
Csehszlovákia	—	18	145	4,2
Ausztria	26	15	98	31,0
Jugoszlávia	—	7	79	5,5
Szovjetunió	—	—	77	24,8
Románia	1	14	56	19,1
Olaszország	—	8	47	79,7
USA	—	10	46	76,7
Bulgária	—	—	31	12,8
Franciaország	1	5	24	66,7
Nagy-Britannia	—	8	14	60,9
Egyéb	5	—	196	73,1
Összesen	39	112	1335	13,4

A SZÁLLODAI SZOBAKAPACITÁS KIHASZNÁLÁSA 1978-BAN
(százalékban)

Hónap	Budapest	Országos	Hónap	Budapest	Országos
I.	53,5	53,8	VII.	91,5	88,6
II.	63,4	62,6	VIII.	95,6	90,3
III.	82,2	72,9	IX.	96,6	82,9
IV.	86,4	75,3	X.	94,3	84,4
V.	96,3	79,0	XI.	83,8	77,1
VI.	92,8	82,3	XII.	67,2	59,7
			év	84,2	77,0

A KÜLFÖLDIEK TARTÓZKODÁSI IDEJÉNEK IDÉNYSZERŰ ÖSSZETÉTELE
1978.

	Magyarország összes kereskedelmi szálláshelyein (százalékban)	Budapest
Előidény (V—VI. hó)	16,8	19,1
Főidény (VII—VIII. hó)	47,3	29,7
Utóidény (IX—X. hó)	14,3	19,2
Idényen kívül (I—IV. és XI—XII.)	21,6	32,0
Évi összesen	100,0	100,0

a forgalom évközi eloszlása, mint másutt.

A forgalom és a kapacitás aránytalan voltát nemzetközi adatok is alátámasztják: Bécs, Prága, Szófia, Varsó, Zürich országaik nemzetközi idegenforgalmának 5—20 százalékát fogadták például a 70-es évek elején és a szállodai fogadóképesség az országos kapacitásból hasonló arányokat képviselt. Míg Budapesten az 1000 lakosra jutó szállodai férőhely ezidőben 3,7 volt (jelenleg 4,6), addig Bécsben 9,3, Prágában 14,9, Szófiában 7,5, Varsóban 9,1, Zürichben 28,4 szállodai férőhely jutott 1000 lakosra. (E mutatót tekintve országos viszonylatban is rendkívül rossz helyen állunk.)

Természetesen a nemzetközi idegenforgalom nemcsak a kereskedelmi szálláshelyeken jelentkezik, hanem ezen felül igen jelentős azoknak a száma, akik rokonoknál, ismerősöknél és más magán szállásokon szállnak meg. 1978-ban — az utóbbi néhány év tendenciájának megfelelően — például a külföldi turisták által Magyarországon töltött teljes tartózkodási időből több, mint 80 százalék ezeken a helyeken jelentkezett és ezen belül a tőkés országokból itt járt vendégeknél ez az arány 55 százalék. Statisztikai adatokkal nem illusztrálható, hogy Budapes-

ten milyen mérvű a privát szállások igénybevételének aránya, de minden jel arra mutat, hogy igen nagy. Az sem számszerűsíthető, hogy ennek nagyságrendjét mennyiben befolyásolja a kereskedelmi szálláshelyek nem kielégítő mennyisége (természetesen nem általában, hanem megfelelő színvonalon, időbeli eloszlásban stb.), de ha arra gondolunk, hogy májustól októberig Budapesten szinte lehetetlen szállodai szobát kapni, hogy a fizetővendég-szobákkal foglalkozó budapesti irodáink ezidőben nap, mint nap hány embernek kénytelenek azt mondani, hogy nem tudnak nekik szállást biztosítani, akkor logikusan levonható belőle az a szomorú következtetés, hogy valami itt nincs rendben...

Furcsa ellentmondás: Budapest tudja a turisták számára a legtöbbet nyújtani, ergo — itt lehetne egy-egy turistától a legtöbb devizabevételre szert tenni. De ha a szervezett, államilag ellenőrzött csatornákból mestersegesen a magán szállásokhoz tereljük a forgalmat, akkor ne csodálkozzunk azon, hogy a bevételek sem a központi helyen — tudni illik a bankban — jelennek meg és egy-egy vendégtől körülbelül negyedannyi legális devizabevételünk jelentkezik, mint az európai tőkés országokban általában.

A helyzetet minden bizonnyal némileg enyhíteni fogja, hogy 1979. áprilisában üzembe helyezték a Margitszigeti Termál Szállót, és hogy folyamatban van néhány újabb budapesti szálloda építése is (például az Expo a Vásárváros területén). Nagyobb arányú javulással azonban csak akkor számolhatunk, ha a magyar—osztrák gazdasági konstrukcióban építeni elhatározott két Duna-parti szálloda, valamint a BAH csomópontnál és a Déli Pályaudvarnál létesítendő szállodák üzembe lépnek.

Konvertibilis devizabevételeink növelése szempontjából azonban addig sem nélkülözhetőek olyan ár-, adózási- és ellenőrzési intézkedések, amelyek most már egyértelműen elősegítik a fizetővendég szobák szervezett értékesítését és visszaszorítják az ellenőrizhetetlen privát-szállások igénybevételét. Központi szálláskapacitásunk ilyen módon történő bővítése mellett szól az is, hogy ehhez sem állami beruházási (pénz-) eszközök, sem építési kapacitás nem szükségesek, és nem terhelik ugyancsak szűkös szakmunkaerő-forrásainkat.

Bár nem csak Budapestet érinti, hanem az egész magyar idegenforgalmat, mégis megemlítendőnek tartom, hogy igen fontos lenne végre olyan helyzetet teremteni az idegenforgalmi létesítményeket üzemeltető vállalatoknál (például a szálloda-vállalatoknál), amelyben a gazdasági szabályozók lehetővé teszik a nemzeti vagyon értékes részét képező objektumok időben történő felújítását, rekonstrukcióját és új, gazdaságos kapacitások létesítését. A világ számos országában már igen régen tudják, hogy az idegenforgalom — ha azt jól csinálják —, jó üzlet. Az államok ennek megfelelően is kezelik. Ma már nálunk is bezonyosodott, hogy az idegenforgalom — egyelőre konvertibilis devizák viszonylatában — gazdaságos devizaszerző tevékenység. Most már „csak” jó üzlettel kellene tenni... Ebben Budapest lehetőségei különösen kedvezőek.

Hajdu Györgyné